

Warszawa, dnia 14 grudnia 2021 r.

**Fundacja Instytut na rzecz
Kultury Prawnej Ordo Iuris**
Ul. Zielna 39
00-108 Warszawa

Sz. P. Przemysław Czarnek
Minister Edukacji i Nauki
Ul. Wspólna 1/3
00-529 Warszawa

Dotyczy: projektu rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2022 (numer z wykazu: 64).

W nawiązaniu do przedstawionych poniżej analiz oraz wieloletnich starań o poszerzenie ochrony konstytucyjnych praw rodziców wnoszę o dokonanie zmiany w projekcie rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2022¹, poprzez podwyższenie subwencji oświatowej na rzecz uczniów spełniających obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą (edukacja domowa) z 60% do 80%, tj. zmianę wartości „0,6*Sf,i” we wzorze „Ur,i” w ustępie 2 punkcie 3 załącznika do rozporządzenia na wartość „0,8*Sf,i”.

Obietnica wskazanej zmiany została złożona publicznie przez przedstawicieli Ministerstwa Edukacji i Nauki w trakcie posiedzenia podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe (druk nr 464) w dniu 16 lutego 2021 roku². Podwyższenie subwencji stanowi zarazem realizację obietnicy wyborczej Prezydenta RP Andrzeja Dudy, który w „Karcie Rodziny” podpisanej

¹ Projekt rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2022, numer z wykazu: 64, 05.11.2021, <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12353074/> (dostęp: 14.12.2021).

² Rozpatrzenie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe (druk nr 464), 16.02.2021,

https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/transmisja.xsp?documentId=F27E04E4A992C5FEC1258671004F90B3&symbol=TRANSMISJA_ARCH&info=T (dostęp: 14.12.2021).

w dniu 10 czerwca 2020 r. w trakcie kampanii wyborczej zobowiązał się do wprowadzenia „ułatwień dla rodziców, którzy chcą prowadzić edukację domową”³.

Jeszcze 6 lat temu wysokość subwencji na rzecz uczniów odbierających wykształcenie w ramach edukacji domowej wynosiła 100% – tyle samo, co subwencja na rzecz uczniów odbierających wykształcenie w ramach systemu szkolnictwa. Pierwotny, przedstawiony w dniu 27 października 2015 r. projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2016⁴, również nie zawierał żadnego dyskryminującego zróżnicowania w tym zakresie. Zróżnicowanie takie było natomiast przewidziane w ustępie 14 załącznika do rozporządzenia, w myśl którego przy obliczaniu wag P_1 i P_2 dla uczniów szkół zlokalizowanych na terenach wiejskich lub w miastach do 5000 mieszkańców we wzorze „Uu,i” (uzupełniającej liczby uczniów w bazowym roku szkolnym w zakresie zadań szkolnych).

W trakcie konsultacji publicznych Unia Metropolii Polskich pismem z dnia 12 listopada 2015 r. zaproponowała ponadto radykalne obniżenie subwencji na rzecz uczniów odbierających wykształcenie w ramach edukacji domowej aż do 10%⁵. Stanowisko przeciwne, przychylne edukacji domowej, zgłosiło natomiast Krajowe Forum Oświaty Niepublicznej, podnosząc w piśmie z dnia 1 grudnia 2015 r., że „spełnianie obowiązku szkolnego poza szkołą zostało przez ustawodawcę w art. 16 ustawy o systemie oświaty uznane za równorzędną formę spełniania obowiązku szkolnego. Nie jest zatem uzasadnione różnicowanie finansowania kształcenia w szkole i w formie spełniania obowiązku szkolnego poza szkołą. Tzw. edukacja domowa również pociąga za sobą istotne koszty, aczkolwiek pojawiają się one w innym miejscu niż w przypadku form kształcenia uważanych za tradycyjne. Przede wszystkim większość szkół nie ma

³ *Wsparcie rodziny, ochrona małżeństwa, dzieci i emerytów. Co zakłada Karta Rodziny*, 10.06.2020, <https://www.tvp.info/48463041/prezydent-andrzej-duda-podpisal-karte-rodziny-co-zaklada-dokument-wieszwiecej> (dostęp: 14.12.2021).

⁴ Projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2016, numer z wykazu: 121, 27.10.2015, <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12278364/> (dostęp: 14.12.2021).

⁵ Pismo Unii Metropolii Polskich, 12.11.2015, <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//501/12278364/12318220/12318223/dokument202515.pdf> (dostęp: 14.12.2021).

doświadczenia w edukacji domowej. Zarówno kadra pedagogiczna, jak i administracyjna szkoły musi nabyć szereg umiejętności koniecznych dla wsparcia uczniów spełniających obowiązek szkolny poza szkołą”⁶.

Obniżenie subwencji na rzecz uczniów odbierających wykształcenie w ramach edukacji domowej znalazło się również wśród postulatów ówczesnego Zespół ds. Edukacji, Kultury i Sportu Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego zgłoszonych podczas posiedzenia w dniu 18 listopada 2015 r.⁷ Ostatecznie w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 grudnia 2015 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2016 (Dz.U. 2015 poz. 2294) przyjęto rozwiązanie „kompromisowe”, tj. obniżające subwencję dla uczniów odbierających wykształcenie w ramach edukacji domowej do 60%.

W dniu 31 grudnia 2015 r. Fundacja Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris zdecydowanie sprzeciwiła się wprowadzonemu rozwiązaniu, wskazując w opinii opublikowanej na stronie internetowej⁸ następujące kluczowe argumenty:

1. „prowadzenie nauczania domowego uwarunkowane jest wcześniejszą zgodą wydawaną w formie decyzji przez dyrektora szkoły, do której dziecko zostało przyjęte. Po wprowadzeniu nowych regulacji dyrektorzy szkół, nie chcąc utracić części dotacji przypadającej na danego ucznia, mogą być bardziej skłonni do wydawania decyzji odmownych”,
2. „już sam obowiązek ubiegania się o zgodę na nauczanie dzieci w domu budzi poważne wątpliwości natury konstytucyjnej. [...] Prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem, w sposób konieczny skutkuje prawem

⁶ Konsultacje – projekt rozporządzenia w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej w roku 2016, 01.12.2015, <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//501/12278364/12318220/12318223/dokument202510.pdf> (dostęp: 14.12.2021).

⁷ Raport z konsultacji Dotyczy projektu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2016, 18.11.2015, <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//501/12278364/12318220/12318223/dokument202529.pdf> (dostęp: 14.12.2021).

⁸ *Radykalne obniżenie przez MEN wysokości subwencji oświatowej na uczniów korzystających z edukacji domowej budzi szereg wątpliwości*, 31.12.2015, <https://ordoiuris.pl/edukacja/radykalne-obnizenie-przez-men-wysokosci-subwencji-oswiatowej-na-uczniow-korzystajacych-z-0> (dostęp: 14.12.2021).

wyboru szkoły lub innej formy kształcenia, która w opinii rodziców zapewni ich dziecku edukację zgodną z ich przekonaniami”,

3. „Nowe przepisy nie pozostaną bez wpływu na sytuację małych szkół położonych na terenach wiejskich i w małych miejscowościach, prowadzonych przez fundacje i stowarzyszenia. Utrata przez takie szkoły części subwencji przypadającej na dzieci korzystające z edukacji domowej stawia pod znakiem zapytania dalsze istnienie wielu z nich, a w najlepszym wypadku wiązać się będzie z koniecznością ograniczenia oferty bądź wprowadzenia dodatkowych odpłatności. Pogorszenie sytuacji tego typu placówek stoi w sprzeczności z polityką rządu, który zapowiadał zatrzymanie procesu zamykania szkół wiejskich”,
4. „Przyjęte rozwiązania nie współgrają z formułowanymi przez władze zapowiedziami afirmowania autonomii rodziny i ochrony życia rodzinnego”.

W kolejnych latach ustanowione wówczas zróżnicowanie subwencji, niekorzystne dla uczniów odbierających kształcenie w ramach edukacji domowej, wciąż było utrzymywane w rozporządzeniach z dnia 22 grudnia 2016 r. (Dz.U. 2016 poz. 2298), 15 grudnia 2017 r. (Dz.U. 2017 poz. 2395), 18 grudnia 2018 r. (Dz.U. 2018 poz. 2446), 12 grudnia 2019 r. (Dz.U. 2019 poz. 2446) oraz 18 grudnia 2020 r. (Dz.U. 2020 poz. 2384).

Podniesienie subwencji oświatowej na rzecz uczniów korzystających z edukacji domowej nie tylko będzie spełnieniem obietnicy prezydenta Andrzeja Dudy złożonej w dniu 10 czerwca 2020 r. oraz realizacją stanowiska przedstawicieli Ministerstwa Edukacji i Nauki z dnia 16 lutego 2021 r., ale także znacznie poszerzy zakres ochrony konstytucyjnych praw rodziców.

Obietnica Prezydenta RP znalazła bezpośrednie odzwierciedlenie w pierwotnym brzmieniu poselskiego projektu ustawy złożonego w Sejmie jeszcze w trakcie kampanii prezydenckiej, w dniu 18 czerwca 2020 r.⁹ W oryginalnej wersji projektu zakładano ustawowe zagwarantowanie subwencji oświatowej na rzecz uczniów odbierających

⁹ Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe. Projekt dotyczy usprawnienia aktualnie obowiązujących przepisów dotyczących tzw. edukacji domowej oraz wsparcia polskich dzieci edukujących się w trybie edukacji domowej za granicą (druk nr 464),

<https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=464> (dostęp: 14.12.2021).

ul. Zielna 39, 00-108 Warszawa
biuro@ordoiuris.pl | tel. 22 404 38 50 | fax 22 203 40 34

Schuman Roundabout 2-4, Level 6, 1040 Brussels, Belgium
en.ordoiuris.pl | tel. +32 2 403 36 84 | fax + 32 2 403 36 85

kształcenie w ramach edukacji domowej na poziomie 80%. Posłowie wnioskodawcy w dniu 16 lutego 2021 r. dobrowolnie usunęli ten przepis z projektu tylko i wyłącznie dlatego, że przedstawiciele Ministerstwa Edukacji i Nauki złożyli obietnicę uregulowania tej sprawy na poziomie rozporządzenia.

W trakcie debaty nad projektem w Senacie w dniu 15 kwietnia 2021 r. poseł sprawozdawca Bartłomiej Wróblewski podkreślał, że edukacja domowa:

to sprawa, która łączy ludzi o różnych poglądach, różnych światopoglądach. W tym zakresie jedni i drudzy powinni mieć możliwość korzystania z konstytucyjnego prawa do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem. Pierwotnie projekt zawierał 2 elementy. Element administracyjny polegał na likwidacji barier administracyjnych. Chodzi tutaj o obowiązek rejonizacji oraz obowiązek uzyskania zaświadczenia z poradni psychologiczno-pedagogicznej. Drugi element to element finansowy. Naszym celem było zwiększenie, zrównanie finansowania, jeśli chodzi o dzieci uczące się w ramach edukacji domowej oraz dzieci uczące się w tradycyjnych szkołach. W toku prac w Sejmie postulat likwidacji barier administracyjnych spotkał się z dużą życzliwością. Chciałbym za to serdecznie podziękować, ponieważ właściwie wszystkie środowiska polityczne wsparły te zmiany. Jednocześnie Ministerstwo Edukacji i Nauki zapewniło, że ten element dotyczący finansowania zostanie zrealizowany w ramach rozporządzenia wydanego przez ministra. Chodziło o to, aby nie robić wyjątków, bo sprawy dotyczące wag i finansowania regulowane są rozporządzeniami. To też jest dobre rozwiązanie legislacyjne, być może nawet lepsze niż to, które pierwotnie znajdowało się w projekcie.

Podczas tego samego posiedzenia Sekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji i Nauki Tomasz Rzymkowski ujawnił, że w ramach edukacji domowej w Polsce „jest ok. 20 tysięcy uczniów, którzy w chwili obecnej z tego korzystają”¹⁰. Na pilne rozwiązanie tej sprawy oraz spełnienie obietnicy Prezydenta RP oraz Ministerstwa Edukacji i Nauki czeka zatem przynajmniej 20 tysięcy polskich dzieci, które w przypadku wejścia w życie

¹⁰ Posiedzenie: 23. posiedzenie Senatu RP X kadencji, 2 dzień, 15.04.2021, <https://www.senat.gov.pl/prace/posiedzenia/przebieg.556,2.html> (dostęp: 14.12.2021).

rozporządzenia w obecnej postaci wciąż pozostawałyby niesłusznie pokrzywdzone w wyniku znacznego obniżenia subwencji oświatowej.

Z tego względu żywimy nadzieję, że Pan Minister podejmie pilne działania w celu spełnienia obietnicy danej polskim rodzinom już w rozporządzeniu na rok 2022.

Adw. Jerzy Kwaśniewski
Prezes Zarządu

Nikodem Bernaciak
Analityk